

**NEMZETI
KÖZZSZOLGÁLATI
EGYETEM**
LUDOVIKA

Hadtudományi Doktori Iskola

TÉZISFÜZET

Nyitrai Mihály

**A NATO műveleti logisztikai támogatás vizsgálata
többszemponútú döntéselőkészítési módszerrel**

című Ph.D értekezéshez

Témavezető:

Dr. Pohl Árpád dandártábornok

Budapest, 2023

TARTALOMJEGYZÉK

Téma időszerúsége	3
Tudományos probléma	4
Kutatási célok	6
Kutatási hipotézisek	7
Kutatási módszerek	8
Az értekezés felépítése	12
Összegzett következtetések	13
Új tudományos eredmények	16
Kutatási eredmények gyakorlati felhasználhatósága	17
Ajánlások	18
Publikációs jegyzék	19
Szakmai-tudományos önéletrajz	22
1. Személyi adatok	22
2. Tanulmányok	23
3. Szakmai tapasztalat:	23
4. Külszolgálat	24
5. Nyelvismeret	24
6. Tudományos tevékenység	24

Téma időszerűsége

A Krími válsággal (2014) Európában alapjaiban változott meg a biztonsági környezet, amely rádöbentette Európát a katonai műveleti hangsúly, expedíciós, területen kívüli jellegről újból területvédelmi alapokra való helyezésének szükségére. Habár, ez a hangsúlyáthelyezés részben közvetlen visszarendeződést jelent a hidegháború utáni válságkezelő műveletek mindent háttérbe szorító fontosságáról a NATO Alapokmány 5. cikkelye szerinti politikai függetlenség és biztonság, valamint területi integritás kollektív védelmének szellemiségére, mégsem lehet kijelenteni, hogy ez a visszarendeződés ugyanazt az állapotot jelenti, mint 1991 előtt. Az viszont egyértelműen kijelenthető, hogy ezzel a hangsúlyáthelyezéssel egy korszak egyelőre mindenképpen háttérbe szorul, bár jellegénél fogva végleg nem szűnhet meg. Ugyanis a Krím után kialakult európai geopolitikai és katonai stratégiai helyzet már nem csak hidegháborús, de, különösen logisztikai szempontból, hiszen a műveleti határ, a korábbi évtizedek NATO bővítései miatt, már nem a korábbi, infrastrukturálisan kiépített (nyugat)német határ mentén húzódik, fokozott területen kívüli válságreakáló műveleti

jegyekkel is rendelkezik. Ez azt jelenti, hogy a válságreagáló műveletek során megszerzett műveleti és logisztikai tapasztalatok nem csak jól használhatók, de be is kell, hogy épüljenek a területvédelem és elrettentés koncepciójába. Visszautalva azonban a műveleti hangsúlyáthelyezésre és egy korszak részleges háttérbe szorulására, nyilvánvaló, hogy értékelni kell azt az utat, amelyet a katonai műveletek a hidegháború óta, különösen logisztikai szempontból bejártak és összefoglalni, mit jelentenek a megszerzett tapasztalatok és eredmények a jövő számára.

Ezért már most látszik, hogy az értekezés további kutatási iránya, mivel az elsősorban egy félig lezárt korszakra fókuszál, abban fogalmazható meg, hogy a kollektív védelem ismételt előtérbe kerülésével, az új geopolitikai helyzet műveleti logisztikai támogatása, összevetésben a válságreagáló műveletek és az 1991 előtti hidegháború korszakával, milyen új, adott esetben hibrid jegyekkel rendelkezik majd.

Tudományos probléma

A 2. világháború óta napjainkig eltelt évtizedek alatt a katonai műveletek jellegben és volumenben többször

változtak. Leszögezhető, hogy a folyamatban a hidegháború vége, illetve a Krími válság korszakos vízválasztóknak, míg a köztük lévő időszakok önállóknak tekinthetők. Mindez azt jelenti, hogy a Szovjetunió felbomlásával a bipoláris világrendszer egypólusúvá vált, a biztonság értelmezés alapjaiban változott meg, akárcsak a Krím-félsziget Ukrajnából való kiválását követően. A két vízválasztó közötti két részből álló korszakot a továbbiakban válságreagáló műveletek korszakának nevezem. A válságreagáló műveletek korszakát is tehát az jellemzi, hogy a biztonság értelmezésében a korábbiakhoz képest korszakváltás következett be. A biztonság értelmezés változása a műveletek jellegében is átalakulást hozott, a műveleti jelleg változása pedig új folyamatokat gerjesztett a műveleti logisztikai támogatásban.

Adott tehát egy korszak (1991-2014), amelyben az előzőhöz képest a biztonság felfogása és a katonai műveletek jellege megváltozott, és vizsgálom, hogy a változások milyen, többek között új módszerekkel mutathatók ki, támaszthatók alá.

Kutatási célok

A kutatási célok között elsődleges helyet töltött be annak vizsgálata, milyen változásokon ment keresztül a műveleti logisztika a hidegháború utáni bő két évtizedben, és a változásokat milyen fejlődési irányvonalak jellemezték. A vizsgálat hangsúlyát ebben az irányban elsősorban a hadszíntéri műveleti ellátást befolyásoló körülményekre, módokra és stratégiára helyeztem. A vizsgálat eredményeként azt vártam, hogy a hidegháború és a válságreagáló műveleti logisztika összevetésében határozott tendenciák rajzolódnak ki.

További kutatási célként fogalmaztam meg a műveleti logisztikai támogatás művelet formáló hatásának kimutatását és annak alátámasztását, hogy a műveleti logisztikai tapasztalatok és doktrinális alap-, irányelvek között bizonyos mértékű disszonancia létezik. A kutatástól azt vártam, hogy a műveletek és a logisztikai támogatás közötti kapcsolat függvényszerű, azaz kölcsönösen egyértelmű, illetve az elmélet és a gyakorlat meghatározó vezérelvei prioritásban egymáshoz képest eltérést mutatnak.

Végül az értekezés kutatási céljai között különleges helyet szántam a hadtudomány és a döntéelmélet új és korszerű összekapcsolásának. A két tudományterület kapcsolódásából azt vártam, hogy a kutatási hipotézisek és eredmények egzakt módon is igazolhatók.

Kutatási hipotézisek

A kutatási célkitűzések alapján a következő hipotéziseket fogalmazom meg.

1. Feltételezem, hogy a válságreagáló műveletek logisztikai támogatásában, alap-, irányelveiben a hidegháború korszakának műveleteihez képest alapvető változások következtek be.
2. Feltételezem, hogy nem csak a műveletek formálták a logisztikai támogatást, de a logisztikai támogatás is a műveleteket.
3. Feltételezem, hogy a műveleti logisztikai tapasztalatok a támogatás szövetségi doktrinális alap- és irányelvekhez képest disszonanciát mutatnak.
4. Feltételezem, hogy a műveleti logisztikai támogatás változása döntéelméleti módszerrel is bizonyítható.

Kutatási módszerek

A hipotézisek igazolását, mivel a válságreagáló műveletek hidegháború utáni korszaka mozgalmasnak és történelmi léptékkal is számottevőnek tekinthető, feltáró módszerrel, dokumentumelemzéssel (analízis) alapoztam meg és különböző elméletek felhasználásával (szintézis) következtetéseket vontam le. A dokumentumelemzés során, ahol célszerűnek mutatkozott, a szöveg tartalomelemzését elemi statisztikai módszerekkel is fokoztam (matematikai módszer). A dokumentumelemzést ebben a vonatkozásban és kutatási szakaszban kiegészítettem hazai és nemzetközi szakirodalom tanulmányozásával (másodelemzés), amelyben gyakorlati tapasztalataimra, illetve többéves oktatási tevékenységem során megszerzett ismereteimre is támaszkodtam (empirikus módszer).

A kutatást művelet specifikusan hajtottam végre, amelynek során tapasztalatokat azonosítottam és a részösszegzéseket tettem, majd az eredményeket, levont következtetéseket (dedukció) azonosságok (analógia) és különbségek feltárásával (összehasonlítás) összegezve, általánosan (szintézis) fogalmaztam meg.

A kutatás második szakaszában bibliometriai felmérést végezve (matematikai módszer, statisztikai adatelemzés), az első szakasz eredményeire támaszkodva többszintű, összetett döntésméleti modellt állítottam fel. A döntésméleti modell alapján páros összehasonlításon alapuló kérdőíveket állítottam össze (matematikai módszer). Mivel előzetes vagy más forrásból felhasználható eredmények nem álltak rendelkezésre és a hipotézisek igazolásának hangsúlyát egyéni helyett csoportos döntéshozatalra helyeztem, a kutatáshoz használt program (superdecision v2.10) alapján klasszikus kérdőív (önkitöltős forma) megközelítést választottam.

A kérdőívek kitöltésére katonai műveletekben és/vagy műveleti logisztikában jártas, illetve tapasztalatokkal rendelkező szakembereket kértem fel (alapkutatás, primer adatgyűjtési módszer). A válaszadók kiválasztásakor arra is törekedtem, hogy a szakemberek között ne csak logisztikai, de a szempontrendszer arányainak megfelelően parancsnoki, hadműveleti vagy más vezetésirányítási múlttal rendelkező személy is legyen. A szakemberek felkérésekor további fontos szempontként jelentkezett a több évtizedes katonai

tapasztalat, hiszen időben jelentősen elnyúló, de még katonai életúttal átfogható időterjedelemtől van szó. A válaszadókat igyekeztem a katonai logisztika nemcsak vertikális vezetési spektrumából, de horizontális szakmai területeiről is felkérni a minél átfogóbb vizsgálat megvalósítása érdekében. A válaszadók számának meghatározásakor figyelembe vettem a szakirodalomban csoportos döntéshozatalra esetlegesen elérhető számokat. Felkérési elutasítások vagy egyéb okokból fakadó kiesések kompenzálására, időgazdálkodás szempontok megtartása érdekében biztonsági tartalékot képeztem. A kérdőívek kitöltéséhez szükséges időt, tekintettel a kérdőívek terjedelmére, előzetes egyeztetések után előbb három hónapban, majd utólag hat hónapban korlátoztam. Az időhatár módosításában elsődlegesen a válaszadók munkahelyi elfoglaltsága, illetve nyári szabadságolása játszott közre, amely okok ellenkező esetben a válaszadók számának jelentős csökkenését vonták volna maguk után. Összességében felkérési elutasítás nem volt, és kiesés is csak a válaszadók 10-15%-át érintette.

Az összesen 314 oldalból álló, kétrészes (hidegháború, válságreagáló műveletek, 157-157 oldal),

részenként kétszintes (stratégiai (46 oldal), hadműveleti (111 oldal)) kérdőíveken tíz szakember 1 476 000, adatot szolgáltatott. A szakemberek válaszait mértani közép alkalmazásával aggregáltam. Válaszadók közötti esetleges karakterisztikus véleménykülönbségeket nem vizsgáltam, hiszen általános tendenciát kutattam és arra mód terjedelemben, időben, hogy egyedi okokat tárjak fel, nem volt. Úgy vélem, releváns karakterisztikus véleménykülönbségek kimutatásának csak más személyekkel és több hasonló vagy ugyanilyen összetételű kontrollcsoport felállítása esetén, ismételten elvégzett felmérésekkel adható hely. Ugyanez a megállapítás tehető, például, olyan aspektusok feltárására is, mint egyedi vélemény és a végzett munka jellege közötti összefüggés. Az előbbi vizsgálati szempontok kapcsán azonban fontos megjegyezni, viszonylag ritkának számít, ha az egyéni életút csak és kizárólag egy bizonyos területet érint, hiszen a vezetői és szakmai előmeneteli rend általánosságban ezt nem támogatja.

Az adathalmaz nagyságán túlmenően kiemelendő, ahol szükségessé válhatott, a kérdőívek eredményének konzisztencia mutatóját Deplhi módszeren keresztül

többlépcsős iterációval fokozhattam, illetve teljesíthettem a konzisztencia szint statisztikai elfogadhatóságára vonatkozó feltételeket (matematikai módszer). Fontos tudományos eredménynek tartom, hogy a döntéelméleti módszer alkalmazásával olyan tacit tudást hoztam felszínre és szintetizáltam amely egzakt módon támasztja alá és tárja fel a tapasztalatok és statisztikák mögötti összefüggéseket.

A kérdőíves felmérés eredményeit értékeltem, következtetéseket vontam le, javaslatokat fogalmaztam meg és azok hasznosítására irányt mutattam (alkalmazott kutatás).

Az értekezés felépítése

Az értekezés 1-2. fejezetei időrendi sorrendben tekintik át és állítják párhuzamba a NATO meghatározó hidegháborús és válságreagáló folyamatait, stratégiai dokumentumait. A 3. fejezet a civil műveleti kontraktor logisztikai támogatással foglalkozik. A műveleti tapasztalatok és dokumentumok feldolgozásának eredményeként az értekezés feltárja a műveleti logisztika alapvető változásait, illetve azonosítja a változások mozgatórugóit valamint jellemzőit. A jellemzők

azonosítása szolgál alapul a változások döntéelméleti módszerrel történő igazolásához. (4. fejezet)

Összegzett következtetések

1. hipotézis: Feltételezem, hogy a válságreagáló műveletek logisztikai támogatásában, alap-, irányelveiben a hidegháború korszakának műveleteihez képest alapvető változások következtek be.

Következtetések:

1. Az alapvető műveleti logisztikai tapasztalatok hadszíntér függetlenek, vagyis a legfontosabb jellemzők közvetlenül feltárhatók, vizsgálhatók és vonatkozásukban specifikus mentes modell állítható fel.
2. Megváltozott biztonságpolitikai környezet és új típusú műveletek megjelenésekor azonnal és rendszerszinten kell vizsgálni, az erőkkkel és logisztikai támogatásukkal szemben milyen igények jelennek meg és egyidejűleg feltárni a logisztikai támogatás alap- és irányelvekben bekövetkezett hangsúlyeltolódást. A feltárt hangsúlyeltolódást a képességfejlesztésben is érvényesíteni kell.

3. A logisztikai támogatás alap- és irányelveinek hangsúlyeltolódása ANP döntéselőkészítő módszerrel hatékonyan vizsgálható. A módszer képzésben és gyakorlatban való meghonosítása, tapasztalatfeldolgozás és költséghatékonyság szempontjából is ajánlott.
2. hipotézis: Feltételezem, hogy nem csak a műveletek formáltak a logisztikai támogatást, de a logisztikai támogatás is a műveleteket.

Következtetések:

1. A logisztikai támogatás jellemzőinek megváltoztatásával az erők és műveletek jelleg- és képességváltozása is prognosztizálható.
2. A vizsgálat hálózatszerű komplexitása miatt, csak és kizárólag az Analytic Network Process eljárás alkalmazása fogadható el.
3. hipotézis: Feltételezem, hogy a műveleti logisztikai tapasztalatok a támogatás szövetségi doktrinális alap- és irányelvekhez képest disszonanciát mutatnak.

Következtetések:

1. A NATO műveleti tapasztalatok csak általánosságban tükröződnek a doktrinális alap- és irányelvekben.
2. A logisztikai támogatás alap- és irányelvek valamint műveleti tapasztalatok közötti disszonancia súlyozásos felülvizsgálattal és/vagy műveleti jelleg szerinti elsődleges, másodlagos alap- és irányelv csoportok létrehozásával feloldható.
3. Az elvek doktrinális változtatását karakterisztikus véleménykülönbségek feltárása és ütköztetése érdekében elméleti és gyakorlati szakemberek reprezentatív bázisának bevonásával, döntéselőkészítő módszerek alkalmazásával kell végrehajtani.
4. hipotézis: Feltételezem, hogy a műveleti logisztikai támogatás változása döntéselméleti módszerrel is bizonyítható.

Következtetések:

1. A döntéselméleti módszerek hadtudományi alkalmazása nem csak eszköz, de iránytű is annak új- és korszerű megközelítéséhez.

2. A döntéelméleti módszerek hadtudományi alkalmazása nem helyettesít, csak kiegészít, illetve megerősít.
3. A döntéelméleti módszerek hadtudományi alkalmazása egyelőre csak megalapozott, meghonosodásukhoz és ágazati specifikációk kialakulásához további eredményekre van szükség.

Új tudományos eredmények

1. Megalkottam a műveleti logisztikai támogatás általános döntéelméleti modelljét.
2. Igazoltam, hogy a dokumentumelemzésen és műveleti tapasztalatokon alapuló műveleti logisztikai támogatás korszakos változások döntéelméleti módszerek alkalmazásával bizonyíthatók. A bizonyítás eredményeként a politikai, gazdasági és katonai szempontok korszakos hangsúlyeltolódását is kimutattam.
3. Műveleti tapasztalatfeldolgozás és dokumentumelemzés eredményeinek összevetésével rámutattam, hogy a gyakorlat változása NATO logisztikai doktrinális elvekben közvetlenül nem tükröződik. A jelenséget

döntésméleti módszerrel alátámasztottam és a változtatás módjára javaslatokat fogalmaztam meg.

4. A logisztikai támogatás jellegvizsgálatát és a katonai ellátási lánc működését egyedi megközelítésben, az erőforrás függőség, szervezetelmélet és az indokolt cselekvés elmélet összekapcsolásával a logisztikai támogatás egyszerűsített modelljében végeztem és bizonyítottam a katonai műveleti logisztikai támogatás változását.

Kutatási eredmények gyakorlati felhasználhatósága

Az értekezés eredményei egyértelműen felhasználhatók:

1. a műveleti tapasztaltfeldolgozás, értékelés és ellenőrzés területein.
2. országhatáron kívüli nemzeti műveleti egységek logisztikai támogatás követelményeinek meghatározásához és rendjének kialakításához.
3. a műveleti logisztika fejlesztéséhez, hadfelszerelések beszerzéséhez kötődő szakmai szempontok meghatározásában és értékelésében.

4. a logisztikai művelettervezés cselekvési változatainak kidolgozásában, értékelésében és kiválasztásában.
5. szabályzók és dokumentumok át-, illetve kidolgozásában.
6. a katonai felsőoktatás alap- és mesterszakjain valamint felsővezetői, illetve doktori képzésben.

Ajánlások

Az értekezés megismerését elsősorban a műveleti logisztika terület szakembereinek ajánlom, hiszen a munka erről a területről szól, segít megérteni annak vezérlő folyamatait, ráismerni saját tapasztalataikra, gondolatot ébreszteni, bátorságot adni problémák, feladatok új- és korszerű megközelítéséhez.

A disszertációt másodsorban vezető beosztást ellátók számára ajánlom, hiszen ők azok, akik tevőlegesen is képesek új- és korszerű módszerek alkalmazásával a szemléletet, illetve a katonai kultúrát közvetlenül alakítani.

Az értekezés kapcsán harmadsorban a stratégiai szintű művelettervezésben dolgozókra és döntéshozókra gondolok, hiszen minden korrekt útmutatás, értékelés

alapja a megalapozott objektivitás, az alkotó emberi és műveleti környezet megismerése.

Végül a munkát ajánlom minden olyan szakembernek, aki nyitott akar maradni saját területét illetően, hiszen az értekezésnek az is egyik lényegi mondanivalója, hogy a változások sokszor a felszín alatt maradnak láthatatlanul.

Publikációs jegyzék

1. Nyitrai Mihály:

Analysis and Conclusions of Lessons Learned of Hungarian Defence Forces in Logistics-technical Support during UN, NATO, EU and OSCE Peacekeeping Operations

In: A hadtudomány és a XXI. század (tanulmánykötet): Doktoranduszok Országos Szövetsége (Hadtudományi Osztály); (ISSN: 2498-5228): pp. 211-223; (2018)

2. Nyitrai Mihály:

Tapasztalatok az EUTM Mali világából

In: Hadtudományi Szemle (ISSN: 2060-0437): 8 (4) pp 84-99 (2015)

3. Nyitrai Mihály:

Eredmények a szövetséges stratégiai légi és tengeri szállítóképesség erősítése terén

In: Hadtudományi Szemle (ISSN: 2060-0437): 9 (2) pp 73-94 (2016)

4. Nyitrai Mihály:

Az AFISMA és a MINUSMA logisztikai kapcsolata

In: Honvédségi Szemle: Magyar Honvédség központi folyóirata (ISSN: 2060-1506): 144 (4) pp 102-118 (2016)

5. Nyitrai Mihály:

Műveleti logisztika Afganisztánban

In: Katonai Logisztika (ISSN: 1588-4228): 2016 különszám pp 392-409 (2016)

6. Nyitrai Mihály:

Quo Vadis Sustainable Military Operations?

In: Academic and Applied Research in Military and Public Management Science (ISSN: 2786-0744): 16 (2) pp 83-95 (2017)

7. Nyitrai Mihály:

Expedíciós műveletek egészségügyi biztosítása: a Role 2 ellátási tagozat helye és szerepe

- In: Hadtudományi Szemle (ISSN: 2060-0437): 10 (3)
pp 196-218 (2017)
8. Nyitrai Mihály (könyvfejezet):
Az első balkáni NATO- és EU-műveletek logisztikai támogatásában szerzett tapasztalatok
In: Horváth L Attila (szerk.) 52 év a katonai logisztika szolgálatában Budapest: Dialóg Campus Kiadó, pp 101-118 (2017) ISBN: 978-6-155-68053-3
9. Hornyacsek Júlia, Nyitrai Mihály:
Területi járványügyi veszélyhelyzet egészségügyi és logisztikai támogatása
Hadmérnök (ISSN: 1788-1919): 13 (1) pp 73-96 (2018)
10. Porkoláb Imre, Nyitrai Mihály:
Top Gun: A szervezeti tanulási folyamatok megújítása és a tapasztaltfeldolgozó rendszer újragondolása
In: Honvédségi Szemle: Magyar Honvédség központi folyóirata (ISSN: 2060-1506): 147 (6) pp. 3-21. , 19 p. (2019)
11. Lakatos Péter, Nyitrai Mihály:
A karbon lábnyom logisztikai aspektusai
Hadtudományi Szemle (ISSN: 2060-0437): 11 (1) pp 342-358 (2018)

12. Kende György, Nyitrai Mihály:
Sakk és hadtudomány
In: HADTUDOMÁNYI SZEMLE (ISSN: 2060-0437):
8 (3) pp 160-169 (2015)
13. Nyitrai Mihály:
A nem halálos fegyverek és az információs műveletek
In: Honvédségi Szemle: Magyar Honvédség központi
folyóirata (ISSN: 2060-1506): 145 4 pp 28-38 (2017)
14. Krajnc, Zoltán (szerk.); Forgács, Balázs (szerk.);
Gőcze, István (szerk.); Szabó, József (szerk.); Szabó,
Miklós (szerk.); Besenyő, János (szerk.); Csikány,
Tamás (szerk.); Harai, Dénes (szerk.); Holdonner,
Hermann (szerk.); Horváth, Attila (szerk.) et al.
Hadtudományi lexikon: Új kötet Budapest,
Magyarország: Ludovika Egyetemi Kiadó (2019) , 1
199 p.

Szakmai-tudományos önéletrajz

1. Személyi adatok

Név: Nyitrai Mihály

e-mail: nyitrai.mihaly@uni-nke.hu

2. Tanulmányok

- 2015-2018 Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Hadtudományi és Honvédtisztképző
Kar, Hadtudományi Doktori Iskola
- 1994-1997 Budapesti Műszaki Egyetem (okleveles
gépészmérnök)
- 1990-1991 Bolyai János Katonai Műszaki Főiskola
(fegyverzet üzemeltető üzemmérnök)
- 1987-1990 Voronov Tüzérmérnöki Akadémia
(Penza)

3. Szakmai tapasztalat:

- 2014– Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar
(tanársegéd)
- 2005-2014 MH Anyagellátó Raktárbázis
(bázisparancsnok)
- 2001-2005 Honvéd Vezérkar Logisztikai
Csoportfőnökség (kiemelt tervező
főtiszt)
- 1997-2001 MH Lőszerjavító és Bevizsgáló Üzem
(műszaki osztályvezető)

1991-1994 MH Lőszerellátó Központ (műszaki és
ellátó főtiszt)

4. Külszolgálat

2014 EUTM Mali (műveleti összekötő tiszt)

2013 EUTM Mali (műveleti összekötő tiszt)

2011-2012 EUSEC RDC (katonai tanácsadó)

2009 NATO ISAF RCN (logisztikai beosztott
főtiszt)

5. Nyelvismeret

angol felsőfok

francia középfok

orosz középfok

6. Tudományos tevékenység

kutatási terület: műveleti logisztikai támogatás,

döntésmélet katonai alkalmazása